

2014. január 30 - **Január 14-én írták alá Moszkvában a magyar–orosz államközi megállapodást, amely alapján az orosz Roszatom vállalat építheti meg a Paksi Atomerőmű két új, 1200 megawattos blokkját 2024–25-re, mintegy 10–12 milliárd euróért.**

A megállapodást az Országgyűlés várhatóan február közepéig jóváhagyja. Lázár János miniszterelnökségi államtitkár szerint azért nem kellett tendert kiírni, mert államközi, nem pedig vállalatok közötti szerződésről volt szó. A kormány azért tárgyalt már egy éve intenzíven a lehetséges orosz kivitelezővel, mert a meglévő paksi blokkok is orosz gyártmányúak, és a két ország gazdasági kapcsolataiban rejlő lehetőségek is az orosz partner felé tereltek. Szerinte az ország az elmúlt negyven év legjobb megállapodását köti. Komoly eredményként beszélt arról a legfeljebb 10 milliárd eurós, és 30 évre adandó orosz hitelről is, amelyhez a piacon hozzáférhetőnél alacsonyabb kamattal jutunk, a beruházás finanszírozására. A megállapodás tervezetét a kormány eljuttatta a brüsszeli illetékeseknek, akik nem emeltek kifogást, de a továbbiakban rendszeres tájékoztatást kértek. Elvárják, hogy a Roszatom tenderen válassza ki a beszállítóit.

A tájékoztatón kiderült, hogy azért adhat Paks II. ugyanolyan olcsó áramot, mint a most működő atomerőmű, mert nem az áram árán keresztül kell majd megtérülnie a beruházás költségeinek. Ugyanis a hitelt nem a Magyar Villamosművek Paks II. Zrt., hanem az állam veszi fel. Lázár János elismerte, hogy a konstrukció növeli az államadósságot, de szerinte ez nem nagy teher, hiszen az adósság amúgy is csökkent. Fontosabb, hogy az olcsó áram növeli a hazai vállalkozások versenyképességét. „Nem tiltott, burkolt állami ártámogatás az, ha a vállalkozások olyan áron jutnak az áramhoz, amelyben nem jelennek meg a beruházás költségei, mert azokat az állam viseli” – reagált a Világgazdaság című lap felvetésére, és leszögezte: minden az uniós szabályozásnak is megfelelően fog történni.

A megállapodás részeként a Roszatom által eddig reálisnak tartott 30 százalékos magyarországi beszállítói arány helyett Orbán Viktor miniszterelnök 40 százalékot alkudott ki. A projekt pontos költségét a műszaki szakemberek tudják megállapítani, de a munka még csak most kezdődik. A szerződéses összeget az árak és az atomerőmű technikai paraméterei alapján kalkulálják ki. A paksi erőmű bővítéséről szóló előszerződésnek három iránya van: a reaktorok megépítése, a fűtőanyag szállítása és a szervizszolgálat. 2023-ban indulnak az új reaktorok. Az új blokkokról szóló terveket a magyar kormány megküldte Brüsszelnek, amely nem emelt vétót – közölte az államtitkár, aki felhívta a figyelmet arra is, hogy a beruházással éves szinten egy százalékkal bővíthet a bruttó hazai termék (GDP), és tízezer új munkahely jöhet létre.

„Helytelen lépés volt”

Az atomerőművek hasznos vagy káros volta kérdése megosztja a közvéleményt. Bonyolítja a kérdést, hogy a vita főként politikai terepen zajlik, ahol nem erény a tárgyilagosság.

Kiss J. László, az Magyar Külügyi Intézet tudományos igazgatója felidézte, hogy tavaly tavasszal a társadalom elsöprő többségének támogatásával a berlini kormány úgy döntött, végleg szakít a nukleáris energia alkalmazásával, és helyette a fenntartható energiatermelésre támaszkodik. A német kormány 2010-ben még a legrégebbi atomerőművek működtetésének meghosszabbítása mellett foglalt állást, majd úgy határozott, hogy a japán fukusimai atomerőmű katasztróфаja után átmenetileg kikapcsolt nyolc atomerőmű nem újítja fel

működését. Ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy a döntéssel Németország „atomerőműmentes, de nem atommentes” ország lesz, hiszen határai mentén a szomszédos államokban 22 atomerőmű található, és az Egyesült Államok is állomásoztat atomfegyvereket az országban.

Kiss J. László arra is kitért, hogy Franciaország reagált elsőként kritikusan a német döntésre – Franciaországban 58 atomerőmű van, amelyek az energiaszükséglet 78 százalékát fedezik. Németországnak az atomenergiából való kilépéshez azonban nagy szüksége lesz a környező országokra is, mert a megújuló forrásokból származó energia ingadozásait importtal egyenlítheti ki.

Kaderják Péter, a Budapesti Corvinus Egyetem regionális energiagazdasági kutatóközpontjának vezetője elmondta, nemrégiben Svájc és Olaszország is úgy döntött, hogy nem épít új atomerőművet, és míg Japán rövid távon nem mondhat le a nukleáris energiáról, hosszú távon nem valószínű, hogy lenne jövője az atomerőműveknek az ázsiai országban a márciusi földrengés után. Nagy jelentősége van annak, hogy a világ legerősebb gazdaságai közül kettő is úgy dönthet, megszabadul a nukleáris energiától, és inkább alternatív megoldásokat keres energiaszükséglete fedezésére – vélte. A szakértő szerint a legfőbb nehézséget Németországnak az energia átmeneti tárolása és a belső átviteli hálózat gyengesége jelenti, ami az ellátás biztonságát veszélyeztetheti. Ráadásul az átállásnak az újfajta energiaellátásra óriási a befektetés- és tőkeigénye.

Lipták Béla professzor Amerikában dolgozik alternatív-energia terveken, ezzel kapcsolatban írja lobby hírlevelében az alábbiakat:

– Legutóbbi akció-felhívásomban felkértem a Hírlevél azon résztvevőit akik hozzám hasonlóan helytelenítik a Paksi Atomerőmű kibővítését, hogy írjanak Orbán Viktor miniszterelnök úrnak. Sok másolatot kaptam az elküldött levelekről, melyek közül egyet alább megosztok a HL résztvevőivel:

„Tisztelt Miniszterelnök úr! A régi orosz gyártmányú paksi atomerőmű kibővítése pontosan az ellenkezője lenne mint amit más európai államok tesznek. Például Németországban az összes atomerőművet 2020-ra leállítják. Ennek az egyik oka az atomerőművek veszélyessége (Paks csak 100 km-re van Budapesttől!) a másik ok, hogy a megújuló energia források (ME) ma már kevesebbe kerülnek és olcsóbban termelik az elektromosságot, mint az atomerőművek. ... Németországban 8 év (2004 – 2012) alatt 30 ezer MW napelemes (PV) rendszer lett felépítve, ami több elektromosságot termel, mint a még üzemeltetett atomtelepek, és a PV ára annyira lecsökkent, hogy ma már olcsóbb a PV elektromos áram mint az atommal gyártott.” ... A levélíró javasolja egy PV-rendszer felépítését, „ami annyi vagy több elektromosságot termelne mint a jelenlegi paksi atom rendszer 50%-a, és a biztonságos PV-rendszert gyorsabban üzembe lehet helyezni, mint egy újabb veszélyes atom telepet”.

Dr. Várdy Péter, Amerikában a Solarex Corporation alapítója, aki a napelemek (PV) gyártását az egész világon elsőként elkezdte 1973-ban.

Perger András energiapolitikai szakértő, az Energiaklub projektvezetője Paks bővítéséről így nyilatkozott:

„Népszerű elképzelés az, hogy a magyar kormány leül az oroszokkal tárgyalni, és kisajtol belőlük egy rendkívül kedvező megállapodást – csak hogy az oroszokkal kapcsolatos várakozások már korábban is túlzónak bizonyultak. Jelenleg is számos nukleáris projektben vesznek részt Kínában, Indiában, Törökországban, és soha nem jártak rosszul ezekkel a szerződésekkel. Lehet abban reménykedni, hogy tőlük kapunk majd olcsó hitelt – de az az egymilliárd dollár, amit a Heti Világgazdaság információja szerint 2,25 százalékra adna

Oroszország, egy atomerőmű-beruházásnál még az önrészhez is kevés volna. Másrészt miért mennének bele az oroszok abba, hogy a magyar állampapír piaci kamataihoz képest 3 százalékot bukjanak? Ennek nyilván ára lenne. Intő példa az is, hogy egy hasonló konstrukciójú megállapodásból, egy új atomerőmű építéséből már kiszállt a bolgár kormány, mert a kormányváltás után rájöttek, hogy két-háromszor többbe fog kerülni az építkezés, mint amiről szó volt. A magyar állam az utóbbi bő két évtizedben rendre azt bizonyította, hogy nemigen képes hosszú távon jó döntéseket hozni. Éppen ezért kíváncsabbnak tartanám, ha a jelenlegi rendkívül bizonytalan energetikai helyzetben, az atomiparág hanyatlása mellett inkább a kivárássra játszanánk. Addig is az államnak be kell szállnia a politikai diskurzusba, és nyilvánvalóvá tennie, hogy szerintem miért pont mi fordítanánk meg a világtendenciákat.”

„Helyes lépés volt”

„Valaminek az értékét akkor érezzük meg, amikor a hiányát érezzük: a Paksi Atomerőmű immár harminc éve szolgálja magas megbízhatósággal és biztonsággal a magyar társadalmat.” – mondta Hamvas István a Paksi Atomerőmű Zrt. vezérigazgatója. „Környezeti szempontból a nukleáris erőmű más erőművekhez képest tisztán, viszonylag kevés hulladékkal üzemel. Az erőmű jelenleg 43 százalékkal veszi ki részét a magyar villamos energiatermelésből, ezzel jelentősen hozzájárul az ellátásbiztonsághoz és a magyar energiafüggőség csökkentéséhez. ... Az atomenergia immár egy kiforrott, biztonságos technológia. Harminc évvel ezelőtt egy, az akkori normáknak és technológiának megfelelő létesítményt kaptunk, azonban már akkor megkezdtük és azóta is töretlenül folytatjuk a fejlesztéseket annak érdekében, hogy az atomerőmű biztonsága tovább nőhessen. A biztonsági intézkedések sorozatos végrehajtásának eredményeként nagyságrenddel csökkent komoly baleset bekövetkeztének esélye.”

„Magyarország számos területen, így az energiapolitika terén is éppen szabadságharcot vív, de hosszú távon nem lehet eltekinteni a globális trendektől, külső kényszerektől” – mondta Jávor Benedek, az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottságának elnöke. „Kevés a belső energiaforrás, ezért erősen befolyásol minket erős importfüggőségünk, illetve hazánk az Unió részeként a dekarbonizációs útitervnek megfelelően csökkentené üvegházhatású gáz kibocsátását” – emelte ki a képviselő, aki szerint ebből a kettősségből fakadóan nem kerülhető meg a hazai nukleáris bővítés kérdése.

Dr. Héjjas István energetikus véleménye: „Az energetika komoly tudomány, alapos szakmai ismereteket igényel, amelyek nélkül energiapolitikai döntéseket hozni kockázatos. A politikusok azonban bátran vállalják a kockázatokat, és hályogkovács módjára egyre-másra hozzák a vitatható intézkedéseket, ma már nem csak hazánkban, hanem az EU vezető gazdasági szerepű országaiban is. A közelmúltban több kiváló szakértő elemezte az elmúlt évtizedek hazai energiapolitikai döntését, és a rendelkezésre álló adatok alapján arra a következtetésre jutottak, hogy az elmúlt három-négy évtizedben hozott hibás döntések gazdasági kára nagyjából akkora lehet, mint a teljes államadósság. Márpedig államadósság nélkül az életszínvonal 15–20 százalékkal lehetne ma Magyarországon magasabb, nem beszélve a gyorsabb gazdasági fejlődésről, és a forint értékállóságáról. A hibás döntések egyik következménye, hogy fokozódik Magyarország energetikai kiszolgáltatottsága. A primer energiahordozók terén az importhányad meghaladja a 60%-ot, földgázban a 80%-ot, és ez az arány nem csökken, hanem növekszik, annak ellenére, hogy jelentős kihasználatlan erőforrásaink vannak. Példaként említhető a felszíni fejtéssel olcsón kibányászható Mátra-vidéki barnaszén, amellyel 150–200 évig lehetne működtetni egy akkora teljesítményű hőerőművet,

mint a Paksi Atomerőmű.

Igaz, hogy ennek széndioxid kibocsátása évenként 20–25 millió tonna körül lenne, ámde éppen ennyi kvótát szoktunk offshore cégeken keresztül minden évben bagóért eladni más EU tagállamoknak. Ami pedig az atomenergiát illeti, arra is nagy szükségünk van, és a politikusaink bölcsességére utal, hogy – legalábbis egyelőre – nem kívánják követni azt a böszmeséget, amin a német politikusok törik éppen a fejüket. A kihasználatlan hazai vízennergiáról már szólni sem érdekes, ez szinte lerágott csont, amely mögött a nagy befolyású szakmai dilettantizmus továbbra is szilárdan őrzi homokra épült erődítményeit.

A helyzetet súlyosbítja, hogy a rendszerváltás után a hazai energetikai termelő kapacitás és infrastruktúra jelentős része külföldi tulajdonba és/vagy koncesszióba került, és sok esetben az állam a külföldi befektető számára még a profit mértékére is garanciát adott. Erőműveinknek mintegy fele azonban nagyon rossz állapotú, s várhatóan egy évtizeden belül le kell állítani vagy fel kell újítani őket. Komoly problémát jelent, hogy a stratégiai jelentőségű elektromos elosztóhálózatot 100 kilovolt alatti szinten privatizálták. A profitban érdekelt tulajdonosok nem fordítanak kellő forrást és energiát a hálózat karbantartására és fejlesztésére. Az erőműveinkben megtermelt és importált energiát mintegy hatvan áramkereskedő juttatja el a fogyasztókhoz, s így egyfajta lánckereskedelem alakult ki. A liberalizált energiapiacra a jelentős tőkével működő multinacionális cégek jelentős erőfölénye érzékelhető, amit nemcsak rendeletekkel, de nemzeti tulajdonban lévő létesítményekkel is ellensúlyozni kell.”

Biztonságpolitikai szempont

„Paksot annak idején az oroszokkal építettük, így valami elképesztő tragédiának kellene történni ahhoz, hogy ne velük újítsassuk föl – jelentette ki Nógrádi György biztonságpolitikai szakértő az M1 Ma reggel című műsorában. – Ha Németország nyíltan vállalja, hogy az Európai Unió kivételének 50 százaléka Kínába megy, Oroszország legfontosabb partnere Németország, akkor nekünk szégyenkezni valónk nincs – szögezte le. Szerinte látni kell, hogy – az Európai Unió és a NATO keresi a helyét, vagyis válságban van, ebben a helyzetben pedig Magyarországnak stratégiai kitörési pontokat kell keresni, ezek Oroszország, Kína, az arab világ, Balkán, Ukrajna. Hangsúlyozta: – Magyarország számára stratégiai kérdés, hogy élelmiszerét el tudja adni. Itt az orosz piac, ami korlátlan felvevőpiac, ahogy a kínai is. A kapcsolatokat tehát nem lazítani kell, hanem szorosabbra fűzni. Oroszország ma virágzik, vissza akarja szerezni a korábbi szovjet pozíciók egy részét, megpróbál egy gazdasági teret kialakítani, az orosz hadiipar megint világszínvonalú, és arra törekszik, hogy a világ kulcskérdéseit ne lehessen nélküle rendezni. Egy ilyen helyzetben szembemenni vele Paks, vagy bármi kapcsán szörnyű lenne” – érvelt Nógrádi György.

Magyarország szuverenitása miatt fontos a paksi erőmű bővítése – mondta Giró-Szász András kormányzóvivő a Hír Televízió P8 című műsorában. Arra hívta fel a figyelmet, hogy 2037-ig leállnak a jelenleg működő blokkok, és így a magyar villamosenergia-igény 40 százalékának fedezete eltűnik a rendszerből. Azt mondta, ha nem teszi meg a kormány ezt a lépést, akkor a 2020-as évek végére, a 2030-as évek nagymértékben nő a függés. Jelenleg is orosz technológiával működik a paksi erőmű, így ha a jövőben is orosz technológiát használnak, a függés nem növekszik – jelentette ki. Azt mondta, a kormány „nemzetstratégiai kérdésként fogja fel a beruházást, nem pedig üzleti kérdésként”.

Paks nélkül nincs versenyképesség

„A paksi atomerőmű nélkül a magyar gazdaság nem tud versenyképesen működni – mondta

Orbán Viktor miniszterelnök a Kossuth rádió 180 perc című műsorában a paksi erőműbővítésről szóló orosz–magyar megállapodásról. „A Paksi Atomerőmű bővítése kapcsán nem szabad elfelejtenünk arról, hogy a következő harminc évben a magyar gazdaság versenyképessége nemcsak a szakképzett munkaerőn, hanem az áram árán is fog múlni. Minél több ipari beruházás, termelőberuházás lesz, annál jelentősebb áramkapacitásra van szükség, amit csak a mostani kapacitások bővítése mellett lehet fenntartani.”

– Magyarországnak az érdeke, hogy Paks hosszú távon is legalább 40–45 százalékát biztosítsa a magyar villamosenergia-ellátásnak – hangsúlyozta a kormányfő, hozzátéve, hogy ehhez fenn kell tartani azt a korábbi nukleáris energetikai együttműködési megállapodást, amely Magyarország és a Szovjetunió között létrejött, „csak most már Magyarország és Oroszország között kell fenntartani ezt a kapcsolatot. Mint mondta – Magyarország nem kerül más helyzetbe, mint amilyenben most van, így ez a kérdés az ország függetlenségét és függőségét nem érinti”.

Orbán Viktor kiemelte, hogy Paks megtartása nélkül a rezsicsökkentésnek sincs gazdasági alapja, márpedig a kormány célja az, hogy a Magyarországon felhasznált energia minél nagyobb része hazai termelésű legyen, így mind a háztartásoknak, mind a gazdaságot működtető vállalatoknak olcsó áramot biztosítsanak. „A paksi atomerőmű nélkül nincs magyar gazdaság. (...) Csak egy szegény, lerongyolódott és nem versenyképes gazdasága lehet Magyarországnak.” Megerősítette egyúttal azt az indiai látogatása alkalmával tett célkitűzést, hogy négy-öt év múlva egész Európában Magyarországon legyen a legolcsóbb az áram.

A magyar–orosz államközi megállapodás kapcsán Barcza György, a Századvég gazdaságkutatója azt mondta, régóta tudott volt, hogy a magyar villamosenergia-termelés 40 százalékát adó paksi atomerőmű reaktorait vagy ki kell váltani, vagy le kell állítani. „A mostani megállapodás azt jelenti – magyarázta az elemző a Kossuth Rádió 180 perc című műsorában –, hogy a két új reaktorral a négy régi helyett 20 százalékkal nagyobb termelést tudunk elérni, azaz nőhet a más forrásoknál jóval olcsóbb villamos energia részaránya, ami csökkenti az ország függőségét, kiszámíthatóvá teszi az ellátást, és nagyon komoly versenyelőny. A megújuló energiák terén a technológia gyorsan fejlődik, így akkor érdemes nagyobb mennyiségben beállítani az alternatív energiát a magyar energiagazdálkodásba, ha már nem kell a büdzséből hatalmas összeggel támogatni.”

Az ország energiahelyzetével foglalkozó szakmai társulatok között a nemzetgazdasági érdekeket leghívebben az Energiapolitika 2000 Társulat képviseli, szakmai tudásanyagát az ország hasznosítja. A Társulat elnöke, Járosi Márton, a Magyar Nemzet részére nyilatkozott, abból idézzük a bevezető részt:

„A magyar kormány külpolitikájában tapasztalható általános törekvés: »nyitás keletre, hűség a nyugathoz« az energetikában is érvényesül. Nyugati szövetségeseink képviselőinek többségétől eddig többnyire csak ideológiai tanácsokat kaptunk, s ezekre alapozva nemcsak energetikai vagyonunk nagy részét szerezték meg maguknak, de annak hasznát is kiszivattyúzták országunkból. Tény, hogy ezzel szemben a primer energiahordozók elsősorban keletről, Oroszországból áramlanak hazánkba. Az oroszországi primer energiahordozók behozatali függősége számottevően nem csökkenthető. A megújulókkal semmiképp, a hazai lignittel is csak részben. Ez a felismerés vezeti a kormány energetikai külpolitikáját. Az EU energiapolitikájának egyik alapvető ellentmondása, hogy az import primer energiahordozók közös piacát nem hozta létre. A meghatározó tagállamok külön utakon járnak. Például a legnagyobb kelet–nyugati gázvezeték vagy fél tucat EU-tagállamot elkerülve közvetlenül

Oroszország és Németország között létesült. A látványosan induló Nabucco közös uniós vezetékiprojekt létrejötte megkérdőjeleződött. Mivel a visegrádi országoknak közősek az energetikai érdekeik, a kibővített közép-európai regionalitás keretében lehetséges és szükséges az ellentmondások közös erővel történő feloldása. Az energetikai ellátásbiztonság elsősorban gazdasági együttműködésen alapuló politikai garanciákkal erősítendő. Ennek fontos eszköze lehet a paksi atomerőmű bővítése. Ráadásul a bővítés tekinthető hatékony dekarbonizációs eszköznek is, vagyis az Európai Unió deklarált céljait tekintve is kifejezetten előnyösnek mutatkozik. Ezt erősítik azok a sajtóhírek is, hogy az aláírást megelőzően élénk egyeztetések folytak az illetékes uniós szakapparátussal, a megállapodás sikerének útját nyugati politikai és szakmai véleményformálók, tanácsadók egyengették.”

A nyilatkozat címe: Sikeres megállapodás Paks bővítéséről. **Csapó Endre**